

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
<i>Italų dialektologija ir geolingvistika</i>	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: <i>doc. dr. Diego Ardoino</i> Kita: <i>doc. dr. Dainius Būrė</i>	<i>Italų kalbotyros ir literatūros katedra (ARKSI)</i>

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
<i>Antroji</i>	<i>Privalomasis</i>

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
<i>Auditorinė</i>	<i>(1 rudens) semestras</i>	<i>Italų, lietuvių</i>

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: <i>įgytas italų kalbos BEKM C1 kompetencijos lygmuo.</i>	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
10	250	48	202

Dalyko (modulio) tikslas		
Per šio dalyko studijas ugdomos tokios dalykinės kompetencijos: 1. Esminės bendrosios ir istorinės kalbotyros žinios ir gebėjimai: kalbos kaip istorinio ir sociokultūrinio reiškinių ir kalbotyros kaip mokslo disciplinos suvokimas. 2. Pagrindinių skirtumų tarp Lietuvos ir Italijos tarminės situacijos suvokimas ir santykių tarp bendrinės italų kalbos ir Italijos dialektų supratimas; 3. Bendrinės italų kalbos ir jos dialektų raidos kaip kultūros proceso supratimas ir analizė: gebėjimas analizuoti, vertinti ir interpretuoti italų kalbos raidą kaip reiškinį. 4. Dialektologijos ir geolingvistikos tyrėjo kompetencija: gebėjimas išvelgti lingvistinę problemą, jai ištirti pasirinkti tinkamą empirinę medžiagą, tyrimo metodus ir bibliografinius šaltinius; gebėjimas paruošti, atlikti dialektologijos tyrimą, aprašyti atlikto tyrimo rezultatus moksliniame tekste, viešai juos pristatyti ir apginti savo nuomonę. Taip pat tikslingai ugdomos bendrosios analitinio ir kritinio mąstymo, gebėjimo dirbti individualiai ir grupėmis, kokybės siekio, mokėjimo mokytis kompetencijos.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Gebės analizuoti, vertinti pagrindinius italų dialektologijos ir geolingvistikos reiškinius, išvelgti sudėtingas dalis ir ryšius tarp jų, siekiant gilesnės kalbinės kompetencijos ir kalbos resursų išmanymo. Gebės tinkamai vartoti bei aiškinti pagrindines dialektologijos, geolingvistikos ir sociolingvistikos sąvokas ir terminus.	Mokslinės literatūros, lingvistinių atlasų skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys, įtraukiamosios paskaitos, pranešimų rengimas	Semestro metu atliekamų užduočių ir darbo seminarų metu ugdomasis ir kaupiamasis vertinimas. Teorinio ir praktinio pobūdžio kontrolinis darbas raštu semestro metu, baigiamasis teorinio ir praktinio pobūdžio egzaminas raštu. Pranešimas raštu ir jo pristatymas žodžiu.

Igis žinių apie Italijos tarmes ir kitas bendrinės italų kalbos atmainas (<i>italiano regionale, italiano neostandard ir kt.</i>). Gebės analizuoti bendrinės italų kalbos ir bent vienos Italijos tarmių sistemą diachronijos ir diatopijos plotmėje.	Mokslinės literatūros, lingvistinių atlasų skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys.	Tiriamojo pobūdžio užduotys, kontroliniai darbai, darbas per seminarus, baigiamasis egzaminas.
Gebės atlikti vidutinio sudėtingumo tarminio teksto ir/ arba įrašo tyrimą, išryškinant diatopiškai jo kilmę ir pagrindinius kalbinius būdingus bruožus.	Mokslinės literatūros, lingvistinių atlasų skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys.	Tiriamojo pobūdžio užduotys, kontroliniai darbai, darbas per seminarus, baigiamasis egzaminas.
Gebės pristatyti atliktos tiriamosios užduoties rezultatus raštu arba žodžiu ir argumentuoti savo teiginius.	Mokslinės literatūros skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys.	Gebėti pristatyti atliktos tiriamosios užduoties rezultatus raštu arba žodžiu ir argumentuoti savo teiginius.
Gebėti analizuoti, interpretuoti ir vertinti bent vienos Italijos tarmės raidą bendrinės italų kalbos ir kitų Italijos tarmių raidos kontekste, vartojant tinkamą terminiją ir taikant tinkamus metodus.	Mokslinės literatūros skaitymas, įtraukiamoji paskaita ir diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys.	Tiriamojo pobūdžio užduotys, kontroliniai darbai, darbas per seminarus, baigiamasis egzaminas.
Gebėti lyginti ir kritiškai vertinti informaciją (reiškinius, dalykus, žmonių poelgius ar elgseną ir kt.), spręsti apie jų privalumus ir trūkumus.	Mokslinės literatūros, lingvistinių atlasų skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys.	Tiriamojo pobūdžio užduotys, kontroliniai darbai, darbas per seminarus, baigiamasis egzaminas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas
1. Įvadas. Kalba ir tarmė, Toskanos tarmė ir italų kalba. Kas yra dialektologija, kuo skiriasi kalba ir tarmė, lietuvių ir italų dialektologijos terminologijos skirtumai (<i>tarmė, patarmė, šnekta, italiano regionale</i> sąvokos ir kt.). Tarmės yra kalbinės sistemos <i>pleno iure</i> . <i>Italiano standard</i> ir <i>italiano neostandard</i> sąvokos. Kodėl Toskanos tarmė tapo bendrine italų kalba? (Dantė, Petrarka, Bokačas, Florencijos ekonominė galia, Toskanos tarmės artumas lotynų kalbai ir kt.). Italų kalbos stabilumas: kodėl XIII a. Dantės kalba yra tokia panaši į dabartinę italų kalbą. Pagrindiniai italų kalbos istorijos etapai.	2		2				4	15
2. Italų kalbos fonologinė sistema, fonologinė ir fonetinė transkripcija	4		2				6	30

1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė.

Fanciullo (2015) 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5.

Marazzini (2002) I. 1, 2, 3, 4.

Marcato (2007) I. 1, 2, 3, 4, 5.

2. Tiriamosios užduotys.

1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė.

Bendrinės italų kalbos fonologinė sistema. Fonologinė ir fonetinė transkripcija (pagal IPA). Fonai, fonemos, alofonai. Pagrindinių Italijos tarmių garsų, nebūdingų bendrinei italų kalbai (retrofleksinių priebalsių, priekinių labializuotų balsių, užpakalinių nelabializuotų balsių, vidutinių aukštutinių-vidurinių balsių ir kt.), jų apibūdinimas ir transkripcija. Pagrindiniai garsų pakitimai: disimiliacija, asimiliacija, metatezė, haplogologija, sinkopė, apokopė, aferezė, epentezė, anaptiksė ir kt. Metafonija ir <i>raddoppiamento fonosintattico</i> .								Fanciullo (2013) II. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Maturi (2014) I. 1, 2, 3, 4; II. 1, 2, 3, 4. 2. Praktinės užduotys.
3. Lotynų kalba, italikų kalbos (<i>lingue italiche</i>), Italijos tarmių formavimas. Kitų kalbų įtaka. Lotynų kalbos periodai. Italikų kalbos (<i>retico, lepontico, venetico, ligure, etrusco, osco, umbro, piceno, messapico, siculo</i> ir kt.). Vėlyvoji lotynų kalba, jos tyrinėjimo šaltiniai ir raidos tendencijos. <i>Appendix Probi</i> . Tarpinės fazės paminklai ir pirmieji italų kalbos tekstai: <i>Indovinello veronese; Iscrizione di San Clemente; Iscrizione di Commodilla; Placiti cassinesi</i> ir kt. Lotynų kalbos ir <i>volgare</i> santykis. Substratas, superstratas, adstratas. Kiti italikų, etruskų, germanų (gotų, langobardų, frankų), arabų, graikų, oc ir oïl kalbų pėdsakai.	2		2				4	18 1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. Varvaro (2014) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Fanciullo (2015) 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6. Marchesini (2009) 1, 4, 5, 6. Marazzini (2002) V. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.
4. Romanų kalbos, romanų filologija ir geolingvistika. Romanų kalbos, jų klasifikacija ir problemos. Istorinės lyginamosios gramatikos metodas, Schleicher, Jaunagramatikiai, Schmidt'o <i>Wellentheorie</i> , Schuchardt, Meyer-Lübke, <i>Wörter und Sachen</i> tyrimo kryptis. Geolingvistikos sąvoka, tyrimo objektas ir metodai. Rousselot, Gilliéron, Gauchat, Ascoli, Bartoli, Jaberg, Jud ir kt. <i>Archivio glottologico italiano</i> ir <i>Italia dialettale</i> žurnalai.	2		2				4	22 1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. Fanciullo (2013) IV. 1, 2, 3, 4, 5; V. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Tagliavini (1982) I. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Marcato (2007) IV. 1, 2, 3. 2. Praktinės užduotys.
5. Kalbos atlasas ir dialektologinė ekspedicija. Bartoli'o keturios <i>norme areali</i> . Kas yra, kaip ruošama ir atliekama dialektologinė ekspedicija, informantų atranka, kaip elgiamasi su informantais. Kas yra lingvistinis atlasas, atlaso struktūra, problemos. <i>Punto linguistico</i> ir <i>area linguistica</i> sąvokos. <i>Atlas Linguistique de la France; Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz</i> . Kas yra izoglosa; <i>Massa-Senigallia</i> ir <i>Roma-Ancona</i> linijos.	4		6				10	28 1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. Tagliavini (1982) I. 8, 9, 10, 11, 12, 13. Marcato (2007) VII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IX. 1, 2, 3, 4, 5. 2. Praktinės užduotys.
6. Sociolingvistika. Italijos tarmių klasifikacija, kitos kalbos Italijos teritorijoje Kas yra sociolingvistika. Diachroninis diatopinis, diastratinis, diafazinis ir	4		4				8	30 1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. Marazzini (2002) IV. 1, 2, 3, 4, 5; IX. 1, 2, 3, 4,

diamezinis variantiškumas. Vadinamoji <i>Questione della lingua</i> . Italijos tarmės. Pagrindinės Italijos tarmių klasifikacijos nuo Dantės <i>De vulgari eloquentia</i> iki XXI a. <i>Enclave</i> ir <i>exclave</i> sąvokos, <i>Varietà non italo-romanze</i> (<i>francoprovenzale, provenzale, catalano, sardo, tedesco, sloveno, croato, albanese, zingarico, greco</i>), <i>ladino</i> ir <i>friulano</i> . <i>Dialetti galloitalici</i> pietų Italijoje.								5, 6, 7, 8; X. 1, 2, 3; XI. 3; XII. 1, 2, 3, 4, 5; XIII 1, 2, 3; XIV. 3, 4, 5, 6, 7. Marcato (2007) X. 1, 2, 3, 4, 5. Berruto (2004) 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2. 2. Praktinės užduotys.
7. Ligūrijos tarmė Senoji <i>Lingua ligure</i> . Ligūrijos tarmė ir pagrindinės patarmės. Istorinis ir visuomeninis kontekstas. <i>Vocabolario delle parlate liguri</i> .	2		2				4	25 1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. AA. VV. (1985-1992) passim Marchesini (2009) 5.4 Azaretti (1982) passim Marcato (2007) III. 1, 2, 3, 4; IV. 1, 2, 3; V. 1, 2, 3. 2. Praktinės užduotys.
8. Trumpas Ligūrijos (Ventimilijos) tarmės istorinės gramatikos eskizas Ventimilijos tarmės fonologinė sistema, vardažodinė, prieveiksminė ir veiksmažodinė grupės.	4		4				8	34 1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė Marcato (2007) VI. 1, 2; VIII. 1, 2, 3, 4, 5, 6. Azaretti (1982) passim AA. VV. (1985-1992) passim Jaberg K., Jud J. (1928-1940) passim. 2. Praktinės užduotys. 3. Transkribuoti nesudėtingą įrašą Ventimilijos/ kitos vietovės tarme ir parengti jo lingvistinį komentarą.
Iš viso	24		24				48	202

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Kaupiamasis vertinimas:			
1. Kontrolinis darbas	30	Semestro metu	Vertinama pagal atsakymus į atvirojo ir uždarojo tipo klausimus. Neparašius kontrolinio darbo, neprileidžiama prie egzamino. Gautą balą padauginus iš 0,3, apskaičiuojama jo dalis galutiniame įvertinime.
2. Pranešimas (raštu) ir jo pristatymas (žodžiu)	20	Seminarai pagal sudarytą grafiką	Vertinami pranešimo turinys, struktūra, pristatymo būdas: ar pranešėjas mintis dėsto laisvai, aiškiai, įdomiai, laikydamasis kalbos kultūros reikalavimų, ar orientuojasi į klausytojus, ar sugeba „jausti“ auditoriją,

			prie jos prisitaikyti, ar į klausimus atsako užtikrintai, ar pranešimo seka logiška ir išvados pagrįstos ir aiškiai išdėstytos, ar vaizdinės priemonės naudingos, pateikiamos tvarkingai. Nepristačius pranešimo, neprileidžiama prie egzamino. Vertinamas pranešimas raštu ir pristatymas žodžiu. Vertinami šie aspektai: - Pranešimo raštu struktūra ir apimtis: struktūra aiški ir logiška, yra visos reikiamos dalys (įvadas, kuriame pristatoma tema, tikslai, metodai ir naudoti šaltiniai; dėstymas, kur pateikiama medžiagos analizė ir interpretacija; išvados); apimtis yra ne mažesnė kaip 12000 spaudos ženklų – skiriama 3 balus; - Pranešimo raštu turinys: analizė ir išvados: analizė (labai) išsami ir sisteminga, išvados pagrįstos – skiriama 3-4 balus; jei analizė atlikta, bet nėra išsami, išvados ne visada pagrįstos, skiriama 1-2 balus, už neišsamią ir paviršutinišką analizę balai neskiriami. - Pristatymas žodžiu: pranešėjas mintis dėsto (visiškai) laisvai, aiškiai ir logiškai; kalbėdamas orientuojasi į klausytojus, į klausimus atsako užtikrintai, tinkamai naudojasi vaizdinėmis priemonėmis – 2-3 balai; jei kalbant nėra kontakto su klausytojais, atsakoma ne į visus klausimus – 1 balas; nuskaitant didesnę dalį pranešimo nuo rašytinio teksto balai neskiriami. Nepristačius pranešimo – neprileidžiama prie egzamino. Gautą balą padauginus iš 0,2, apskaičiuojama jo dalis galutiniam įvertinime.
3. Egzaminas raštu	50	Sesijos metu	Vertinama pagal atsakymus į atvirojo ir uždarojo tipo klausimus. Gautą balą padauginus iš 0,5, apskaičiuojama jo dalis galutiniam įvertinime. Egzaminą galima laikyti tik parašius kontrolinį darbą ir pristačius pranešimą. Be pateisinamos priežasties praleidus daugiau nei 30 proc. paskaitų ir seminarų, bus neleista laikyti egzamino.

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
AA.VV.	1985-1992	Vocabolario delle parlate liguri	1-4	Genova, Consulta Ligure
Azaretti E.	1982	L'evoluzione dei dialetti liguri	-	Sanremo, Edizioni Casabianca
Berruto G.	2004	Prima lezione di sociolinguistica	-	Bari, Laterza
Fanciullo F.	2022	Introduzione alla linguistica storica	-	Bologna, il Mulino
Fanciullo F.	2015	Prima lezione di dialettologia	-	Bari, Laterza
Jaberg K., Jud J.	1928-1940	Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz (= http://www3.pd.istc.cnr.it/navigais-web/)	1-8	Zofingen, Ringier.
Marcato C.	2007	Dialetto, dialetti e italiano	-	Bologna, il Mulino

Marchesini S.	2009	Le lingue frammentarie dell'Italia antica	-	Milano, Hoepli
Marazzini C.	1994	La Lingua Italiana: profilo storico	-	Bologna, il Mulino
Maturi P.	2014	I suoni delle lingue, i suoni dell'italiano. Nuova introduzione alla fonetica	-	Bologna, il Mulino
Tagliavini C.	1972	Le origini delle lingue neolatine	-	Bologna, Pàtron
Varvaro A.	2014	Il latino e la formazione delle lingue romanze	-	Bologna, il Mulino
Papildoma literatūra				
Avolio F.	2018	Lingue e dialetti d'Italia	-	Roma, Carocci
Beccaria G.	2004	Dizionario di linguistica	-	Torino, Einaudi
Bruni F.	1985	Elementi di storia della lingua e della cultura	-	Torino, UTET
Cugno F., Massobrio L.	2010	Gli atlanti linguistici della Romània	-	Alessandria, Edizioni dell'Orso
Lee C., Galano S.	2024	Introduzione alla linguistica romanza	-	Roma, Carocci
Loporcaro M.	2013	Profilo linguistico dei dialetti italiani	-	Bari, Laterza
Patota G.	2024	Nuovi lineamenti di grammatica storica dell'italiano. Con un'antologia di documenti antichi.	-	Bologna, Il Mulino
Renzi L.	1994	Nuova introduzione alla filologia romanza	-	Bologna, Il Mulino
Rohlf G.	1990	Studi e ricerche su lingua e dialetti d'Italia	-	Firenze, Sansoni
Sobrero A. (ed.)	2005	Introduzione all'italiano contemporaneo	1-2	Bari, Laterza